

ΒΙΒΛΙΟ

Ο αγώνας της Ντέλα να βγει στο φως

Πόσο ζόφο μπορεί να έχει ένα μυθιστόρημα που απευθύνεται σε παιδιά και εφήβους; – Η περίπτωση της Κίμπερλι Μπράντλεϊ

Η δεκάχρονη αφηγήτρια και η δεκαεξάχρονη αδελφή της διασώζονται από τα νύχια του φίλου της μητέρας τους που τις κακοποιούσε σεξουαλικά και προσπαθούν να φτιάξουν μια νέα ζωή σε καθεστώς ανάδοχης μητρότητας. Φωτ. SHUTTERSTOCK

Μαρία Τοπαλη

02.05.2022 • 23:49

KIMBERLY BRUBAKER BRADLEY

Μας μεγάλωσαν λύκοι

μτφρ.: Βάσια Τζανακάρη

εκδ. Παπαδόπουλος, 2022, σελ. 240

Διαβάζουμε βιβλία; Γιατί διαβάζουμε; Ποιες/οι διαβάζουμε; Πώς διαβάζουμε; Το υπόβαθρο των ερωτημάτων βαίνει ολοένα πιο εναγώνιο· η τρέχουσα εξέλιξη του πολιτισμού δεν ευνοεί τη φιλαναγνωσία. Όταν όμως η σχετική συζήτηση διεξάγεται με αφορμή τη φιλαναγνωσία παιδιών και εφήβων, τέτοια

ερωτήματα γρήγορα κρυσταλλώνονται γύρω από το στοιχειώδες. Το πλαίσιο γειώνεται, η ουσία κρύβεται δυσκολότερα. Πώς να κρυφτείς απ' τα παιδιά; Ετσι κι αλλιώς τα ξέρουν όλα. Η μόνη, λοιπόν, ειλικρινής απάντηση στο «γιατί διαβάζουμε» είναι η ηδονή. Διαβάζουμε για να ευχαριστηθούμε. Για να προσελκυστεί το παιδί στην ανάγνωση, πρέπει να περάσει καλά βυθισμένο σε αυτήν. Μετά είναι εύκολο. Η ανάγνωση εθίζει. Όλα τα άλλα –ηθική και αισθητική καλλιέργεια, γλωσσική δεξιότητα, γνώσεις– είναι παράπλευρες ωφέλειες. Το διάβασμα ριζώνει στην τέρψη. Διδάσκεται η ηδονή; Αρκεί να της δίνονται ευκαιρίες και να διατηρούνται τα κανάλια της ανοιχτά.

Ανοίγεται ωστόσο ένα ζήτημα που η μια πλευρά του σκοτεινιάζει. Μπορεί να κρύβει παγίδα. Γιατί η (αναγνωστική) ηδονή μπορεί να προκληθεί και με φτηνούς, ακατάλληλους τρόπους, ιδίως όταν το βλαστάρι είναι τρυφερό. Τέτοιος τρόπος είναι το υπερβολικό «καρύκευμα» με βία και σκληρότητα. Καθώς η βιβλιοπαραγωγή είναι και εμπόριο, και μάλιστα παγκοσμιοποιημένο, υπόκειται στον ανταγωνισμό. Αυτός επιτάσσει πλειοδοσία σε κυνικό, άγριο, ανέλπιδο περιεχόμενο ακόμη και βιβλίων προορισμένων για μικρές ηλικίες. Μέτριοι δημιουργοί αξιοποιούνται από καλούς εμπόρους για να ταΐσουν τις παιδικές ψυχές με ρηχά αναγνώσματα, που «αξιοποιούν» τη σκληρότητα ως κέτσαπ και μουστάρδα, σε ανοικονόμητες ποσότητες.

Πού βρίσκεται το όριο; Δεν ξεχνάμε ασφαλώς ότι κλασικά αριστουργήματα της ελληνικής και παγκόσμιας λογοτεχνίας για παιδιά –αρκεί να σκεφτούμε τον Ντίκενς και τη Δέλτα– κάθε άλλο παρά αποστρέφουν το βλέμμα από τη σκοτεινή πλευρά. Το ζήτημα είναι αφενός η στόχευση της/του συγγραφέως, αφετέρου το ύψος της λογοτεχνικής της/του επίδοσης. Άλλο δηλαδή Ντίκενς και άλλο Λέμονι Σνίκετ. Άλλο Τζον Γκριν και άλλοτε Στέφενι Μέγιερ. Πώς να γίνει. Προβληματίστηκα, σχεδόν βασανίστηκα, γύρω από την ενδεδειγμένη δόση του ζόφου στη λογοτεχνία για παιδιά και εφήβους, διαβάζοντας το «Μας μεγάλωσαν λύκοι» της βραβευμένης Κίμπερλι Μπρούμπεϊκερ Μπράντλεϊ.

Από τις πρώτες σελίδες ο ενήλικος αναγνώστης υποψιάζεται τι θα αποκαλυφθεί στη συνέχεια. Η δεκάχρονη αφηγήτρια, η Ντέλα, και η δεκαεξάχρονη αδελφή της, η Σούκι, διασώζονται από τα νύχια του φίλου της μητέρας τους που τις κακοποιούσε σεξουαλικά και προσπαθούν να φτιάξουν μια νέα ζωή σε καθεστώς ανάδοχης μητρότητας. Η φυσική μητέρα είναι ναρκομανής και φυλακισμένη. Εικάζω ότι πολλοί γονείς στο σημείο αυτό έχουν ήδη αποφασίσει ότι το βιβλίο δεν κάνει για τα παιδιά τους. Στις πρώτες σελίδες και εγώ επαναστάτησα. Σκέφτηκα ότι τα παιδιά και οι έφηβοι καταναλώνουν μεγατόνους βίας από το Διαδίκτυο. Οτι ζουν σε έναν κόσμο που δεν προσφέρει απλόχερα ούτε νόημα ούτε αξίες. Οτι χρειάζονται (χρειάζονται απεγνωσμένα!) κλίμακες για τον ουρανό. Δεν μεγαλώνουν στραμμένα στο χώμα τα λουλούδια.

Με το πέρασμα του χρόνου τίποτε δεν μου είναι ευκολότερο από το να εγκαταλείψω ένα μέτριο ανάγνωσμα. Το «Μας μεγάλωσαν λύκοι» δεν μπόρεσα να το αφήσω από τα χέρια μου. Με κέρδισε η Ντέλα, με την τσαχπινιά και το κέφι, με τη ζωτική ενέργεια που ακτινοβολούσε προς κάθε κατεύθυνση στην προσπάθειά της να βγει από το σκοτάδι, να επουλώσει το τραύμα, να ανοίξει τον δρόμο της στο φως. Όταν η Σούκι άρχισε να ξυπνά το βράδυ ουρλιάζοντας, κατάλαβα ότι θα διάβαζα περισσότερα από όσα ήθελα πραγματικά να ξέρω. Όπως και στην πραγματική ζωή, σκέφτηκα, το θύμα έρχεται αντιμέτωπο με την –ανθρώπινη– αποθυμία μας να το ακούσουμε.

Ούτε και τότε όμως μπόρεσα να σταματήσω. Η συγγραφέας είχε 100% πετύχει να συντονιστεί εσωτερικά ο αναγνώστης με την πορεία της ηρωίδας προς τη λύση. Η αναγνωστική περιπέτεια και η ηδονή της ήταν ταυτόχρονα συμμετοχή στη θεραπεία. Δι' ελέου και φόβου – παλιά η συνταγή.

Όταν η πλοκή κορυφώθηκε δραματικά, θαύμασα την τεχνική της Μπράντλεϊ. Σκέτο εγχειρίδιο κλιμάκωσης! Αντί να βλέπω γύρω μου σκοτάδι, ένιωσα τα σπλάχνα μου να κουβαριάζονται σε ένα πείσμα επιβίωσης, μαζί με εκείνα της μικρής πρωταγωνίστριας. Επειτα, ήρθε η βοήθεια. Και στο βάθος, ανέτειλε η προοπτική. Όπως κάνουμε συχνά όταν ένα βιβλίο μας μαγεύει, άφησα τις τελευταίες σελίδες για το πρωί της επομένης μέρας. Δεν είχε προλάβει να φύγει το παιδί για το σχολείο και εγώ καταβρόχθιζα το «τέλος» με τις πιτζάμες και τις μαρμελάδες κολλημένες στα δάχτυλα. Κερδισμένο το στοίχημα.